

مدیریت مبارزه با بیماری‌های گیاهان جالیزی رایج در مناطق جنوبی ایران

نگارش: دکتر بهرام منصوری

عضو هیئت علمی بخش تحقیقات گیاهپزشکی



منابع:

-منصوری، ب. ۱۳۶۹. بررسی مقاومت ارقام خیار نسبت به بیماری سفیدک دروغی خیار در منطقه جیرفت. گزارش نهائی، انتشارات مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی جیرفت و بم.
-منصوری، ب. ۱۳۷۲. کنترل عوامل بیماریزای خاکزی در مزارع با افزایش دمای خاک توسط نور خورشید (Soil solarization). گزارش نهائی، انتشارات مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی جیرفت و بم.
-منصوری، ب. ۱۳۸۹. بررسی اجزای مدیریت کنترل غیر شیمیائی گل جالیز (*Orobanche aegyptiaca*) در مزارع کلزای استان فارس. گزارش نهائی، انتشارات مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی فارس.

-Mansoori, B. 1980. The biology and ecology of *Phytophthora dreschleri* Tucker the incitant of cucurbit root and crown rot in Fars province. MSc Thesis, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Mansoori, B., and Jaliani, N.Kh. 1996. Control of soil-borne pathogens of watermelon by solar heating. *Crop Protection*, 15: 423 - 424.

این نشریه به شماره ۴۷۳۲۲ در تاریخ ۱۳۹۴/۴/۸ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.



بوته میری جالیز در اثر قارچ فیتوفترا

اما استفاده از عوامل بیولوژیک و یا ترکیبات گیاهی مجاز می باشد. در این راستا، توجه به نکات زیر در احداث گلخانه ضروری است:

- ۱- محل گلخانه می بایست دارای زهکش مناسب باشد. در صورت احداث گلخانه در زمین‌های دارای سابقه آلودگی به عوامل بیماری‌زای خاکزاد، لازم است محل احداث گلخانه به عمق حداقل یک متر خاکبرداری و با خاک شنی لومی پر شود. این عمل باید یک یا دو متر فراتر از گلخانه‌ها ادامه یابد.
- ۲- جهت تهویه در اطراف گلخانه، نسبت به نصب توری اقدام گردد. این توری‌ها به منظور جلوگیری از ورود حشرات ناقل می بایست دارای سوراخ‌های ریز (ضد حشره) باشند.
- ۳- هر از چند سال ضدعفونی خاک به وسیله‌ی استریل کردن با بخار آب (که امکانات آن در زمان احداث گلخانه پیش بینی شده) یا استفاده از محلول‌های مناسب و یا آفتاب‌دهی خاک گلخانه صورت گیرد.
- ۴- برای حفظ بهداشت گلخانه، بوته‌های آلوده و بقایای گیاهی پس از برداشت خارج و سوزانده شوند.
- ۵- قبل از ورود به گلخانه کفش‌ها ضدعفونی شوند. بعلاوه گلخانه بایستی دارای ابزار و ادوات اختصاصی باشد و یا قبل از استفاده حتما ضدعفونی شوند.



مقدمه

در برخی از مناطق جنوب ایران عوامل بیماریزا قسمت‌های هوایی و زیرزمینی گیاهان جالیزی را آلوده نموده و خسارت زیادی را متوجه کشاورزان می‌کنند. در قسمت هوایی گیاه، خسارت لکه برگی‌ها، سفیدک پودری و دروغی (عکس روی جلد)، انواع بیماری‌های ویروسی و میکوپلاسمائی و در قسمت زیر زمینی، بیماری‌های خاکزاد شامل انواع پوسیدگی‌های ریشه و طوقه، پژمردگی‌های آوندی و بیماری ریشه گرهی توسط نماتد مولد غده، قابل ملاحظه می‌باشند.

مدیریت تلفیقی بیماری‌ها در مزرعه

مدیریت تلفیقی بیماری‌های گیاهان جالیزی با ادغام حداقل دو روش مبارزه از بین روش‌های زیر صورت می‌گیرد.

۱- استفاده از ارقام مقاوم

۲- استفاده از سموم

به محض مشاهده علائم و پیشرفت بیماری در اندامهای هوایی با نظر و مشورت کارشناس لازم است مبارزه با سم صورت گیرد. در مورد بیماری‌های ویروسی، باید در داخل و اطراف مزارع، علیه حشرات ناقل مبارزه انجام شود.

۳- استفاده از روش‌های زراعی

در زمینه مبارزه با عوامل بیماریزای درون خاک، مبارزه شیمیایی غیر اصولی بوده و باید از روش‌های به زراعی استفاده شود. عمده ترین این روش‌ها عبارتند از: تناوب، آیش، دفع مکانیکی و مبارزه با علف‌های هرز داخل و اطراف مزارع (چون تعداد زیادی از علف‌های هرز، میزبان و حامل عوامل بیماریزا می‌باشند)، تغذیه گیاهی مناسب، انتخاب روش مناسب آبیاری، بهداشت مزرعه و جمع‌آوری و انهدام بقایای گیاهی پس از برداشت.

در روش‌های زراعی توجه به نکات

زیراندان مبارزه را افزایش می‌دهد:

۱- تناوب زراعی کارساز شامل انتخاب گیاهانی است که میزبان نبوده و عامل بیماری نمی‌تواند برای تکثیر و بقای خود از آن‌ها استفاده نماید.

۲- مواد حاصل از پوسیدگی بقایا در تعدادی از گیاهان زراعی مانند سم عمل کرده و مانع از ادامه حیات و یا سبب کاهش فعالیت عوامل بیماریزای خاکزاد می‌شوند. آفتابگردان، ذرت و گیاهان خانواده‌ی کلمیان مانند کلزا در تناوب حداقل یک‌ساله دارای چنین خواصی هستند.

۳- افزایش ماده‌ی آلی در خاک، فعالیت میکروارگانیسم‌های آنتاگونیست را افزایش داده و جمعیت عوامل بیماری‌زا را کاهش می‌دهد. از این رو استفاده از کودهای دامی و کود سبز در مزارع ضروری است.

۴- کشت جوی و پشته، کاهش تراکم بوته و نوبت‌های آبیاری، به کاهش خسارت کمک زیادی می‌کند.

۵- در خصوص نماتد، درصد آلودگی در کاشت مستقیم بسیار کمتر از کاشت نشاء بوده و در صورت استفاده از نشاء بایستی از سلامت خاک خزانه مطمئن بود.

۶- با توجه به آفتاب فراوان و روزهای گرم تابستان استفاده از روش آفتاب‌دهی به منظور حذف و کاهش جمعیت و در نتیجه خسارت عوامل خاک‌زاد در مزرعه بسیار موثر می‌باشد (منصوری، ۱۳۷۲؛ ۱۳۸۹؛ منصوری و جلیانی، ۱۹۹۶).

مدیریت بیماری‌ها درون گلخانه

با توجه به افزایش تولیدات گلخانه‌ای در استان بایستی به این نکته توجه داشت که استفاده از سم درون گلخانه ممنوع بوده،



سفیدک پودری خیار (*Sphaerotheca fuliginea*)



بیماری ویروسی موزاییک خیار (Cucumber mosaic virus)